

Mia Rantamo-Erkkilä

**MUSIIKIN OPPIMINEN LUOKILLA 3–5 –
piinaa vai piristystä?**

**MUSIIKIN OPPIMINEN LUOKILLA 3–5 –
piinaa vai piristystä?**

Mia Rantamo-Erkkilä
Opinnäytetyö
Kevät 2013
Musiikin koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu

Tekijä(t): Mia Rantamo- Erkkilä

Opinnäytetyön nimi: Musiikin oppiminen luokilla 3–5 – piinaa vai piristystä?

Työn ohjaaja: Jaana Sariola

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: kevät 2013 Sivumäärä: 30 + 2 liitesivua

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on hakea vastaus siihen, kuinka oppilaat kokevat musiikin opetuksen alakoulussa. Tavoitteena on myös saada tietää, innostavatko koulun musiikintunnit oppilaita musiikin harrastukseen pariin.

Teoriaosuudessa käsitellään musiikin opetussuunnitelmia valtakunnallisella ja kunta-, sekä koulutasolla luokilla 3.–5. Lisäksi esitellään tutkimustuloksia koulujen musiikkikerhotoiminnasta, taide- ja taitoaineiden merkityksestä koulussa ja koulun musiikkituntien vaikutuksesta musiikin harrastuneisuuteen.

Opinnäytetyön tutkimusosa perustuu 3.–5. luokan oppilaille tehtyyn kyselyyn, jossa selvitetään heidän mielipidettään musiikin opetuksen määrästä ja oppituntien sisällöstä, ja myös heidän omasta musiikin harrastuksestaan.

Tutkimuksen tulos on, että musiikintunnit ovat enemmistölle oppilaita piristystä. Koulun musiikkitunnit eivät vaikuta kuitenkaan paljoakaan oppilaiden musiikin harrastamiseen vapaa-aikana, eivätkä ne näin innosta sinällään musiikkiharrastamisen aloittamiseen. Erityisesti musiikintunneilla pidettiin soittamisesta, johon riittävä valikoima perussoittimia antoi molemmilla tutkimuskouluilla hyvä mahdollisuuden.

Hyödynsin tutkimuksen tuloksia heti näyttämällä ne opettajille, joiden oppilailta asioita kysyin. Se, että musiikki on koulupäivän piristystä, oli voimaannuttava uutinen opettajille. Opettajan on hyvä tietää, mitä lapset saavat opetuksesta oppisisältöjen lisäksi. Jatkossa tutkisin tarkemmin, mikä on se asia, joka tekee musiikkitunneista koulupäivän piristeen.

Asiasanat: musiikin opetus peruskoulussa, harrastuneisuus, luokanopettaja, musiikin opetussuunnitelma

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Music, Option of Music Instructor

Author: Mia Rantamo-Erkkilä

Title of thesis: Learning music in classes 3 to 5. – Torment or stimulation?

Supervisor: Jaana Sariola

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2013

Number of pages: 30 + 2 appendices

The meaning of this work was to find out how pupils in primary school feel about learning music. The aim of the thesis was also to find out if the music lessons in school inspire pupils to start music as a hobby.

In this thesis the literature deals with, for example, to school club activities and the importance of practical subjects at school. I also found studies in the internet about the impact of music lessons in school to pupils musical hobbies.

This thesis also consists of a questionnaire given to the pupils in two schools. Their opinion about the number of music lessons in school and the contents of lessons were asked. I wanted to know if the students practise music alongside the school.

This work showed that even though pupils like music and they think it is the highlight of the day, the lessons do not encourage them to start musical hobbies.

The teacher teaching music should be a professional musician. Especially in primary school it is important that the teacher is specialized in music. Then one would be better able to motivate and encourage pupils to start music as a hobby.

At the end of this work it is discussed the position of arts and practical subjects in schools. In my opinion, the number of music lessons should be increased because it is the highlight of the day for the pupils.

Keywords: teaching music in primary school, hobbies, teacher

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 MUSIIKIN OPETUS ALAKOULUILLA	8
2.1 Musiikinopetus opetussuunnitelmissa peruskoulun luokilla 3–5	8
2.2 Musiikin kunta- ja koulukohtainen opetussuunnitelma Kemissä	10
2.3 Koulun musiikkikerhotoiminta	11
2.4 Taito- ja taideaineiden merkitys koulussa	13
2.5 Koulun musiikkituntien vaikutus oppilaan musiikkiharrastuneisuuteen	14
3 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	20
4 TULOSTEN ESITTELY	21
4.1 Musiikinopetuksen määrä ja oppilaiden mielipide siitä	21
4.2 Koulujen musiikkikerhot	22
4.3 Oppituntien sisältö	22
4.4 Musiikkituntien ja esiintymisen mielekkyys	23
5 TUTKIMUKSEN YHTEENVETO JA POHDINTA	26
LÄHTEET	29
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, millaista musiikin opetus on nykyään peruskoulussa ja millaisena oppilaat itse sen kokevat; ovatko musiikintunnit heille koulupäivän piristysruiske vai tuntuvatko ne pakkopullalta?

Minulle taito- ja taideaineet olivat kantava voima peruskoulussa. Ne toivat iloa ja piristystä kouluarkeen. Erityisesti musiikki, koska silloin minusta tuntui, että se on ainoa oppiaine, jossa olin hyvä. Musiikki oli hyvin vahvasti läsnä kaikissa koulumme juhlissa, ja teimme joka vuosi musiikinäytelmiä koko luokan tai koulun voimin. Tästä kokemuksesta kumpuaa tämä opinnäytetyöni, jossa haluan selvittää alakoulun 3.–5. luokkalaisten tuntemuksia musiikinopetuksesta. Sitä, miten he musiikintunnit kokevat; ovatko ne heille piinaa vai piristystä.

Olen tehnyt Kemissä paljon luokanopettajan sijaisuuksia, ja olen tällöin päässyt pitämään muutamia musiikintunteja. Kävin useimmiten samassa koulussa tekemässä sijaisuuksia, jolloin myös pitämäni musiikintunnit sijoittuivat samoille ryhmille. Näillä musiikintunneilla huomasin, että yleensä joka kerta yhdet ja samat oppilaat halusivat soittaa ja laulaa, ja sitten olivat he, jotka istuivat, eivätkä halunneet osallistua musisoimiseen. Mielenkiintoni heräsi, kun huomasin, että ne oppilaat, jotka halusivat soittaa ja laulaa, odottivat musiikintunteja innoissaan ja osallistuivat opetukseen aktiivisesti, kun passiivisemmat oppilaat olivat enemminkin tylsistyneitä.

Aihetta käsitteleviä opinnäytetöitä ja pro gradu -tutkielmia on jo saatavilla, ja ne koskettavat läheisesti omaa aihettani. Muutamissa tutkimuksissa aihetta käsiteltiin samansuuntaisesti, mutta olen pyrkinyt löytämään työhöni uusia näkökulmia. Tutkimuksen alkuvaiheessa mielessäni pyöri monia kysymyksiä. Tärkeimmiksi tutkimuskysymyksiksi nousi kolme kysymystä: ovatko musiikintunnit oppilaille piinaa vai piristystä; innoittavatko koulun musiikintunnit oppilaita harrastamaan musiikkia vapaa-aikanaan ja saavatko musiikkia harrastamattomat lapset innostusta musiikintunneista musiikin harrastuksen aloittamiseen? Kysely tehtiin internetin Google Drive -työkalulla.

Tämä opinnäytetyö on jaettu viiteen kappaleeseen. Johdantokappaleen jälkeen kerron musiikin opetuksesta alakouluissa ja esittelen, millaista koulukerhotoimintaa nykyään on ja

mikä on tämän päivän taito- ja taideaineiden merkitys. Kolmannessa luvussa kerron tutkimuksen tavoitteet ja toteutuksen, ja valmisteluihin liittyviin aiheisiin ja itse tutkimuksen tekemisen kuvailuun. Neljännessä luvussa esittelen tutkimuksen tulokset. Viimeisessä pohdintakappaleessa kerrataan vielä, mitkä olivat tutkimuskysymykset vastauksineen, joiden perusteella teen yhteenvedon.

Toivon tämän tutkimuksen antavan viitettä musiikin opettajille 3.–5. luokilla siitä, mitä oppilaat oikeasti ajattelevat musiikintunneista.

2 MUSIIKIN OPETUS ALAKOULUILLA

Tässä luvussa käsittelen koulujen musiikin opetussuunnitelmia, koulujen musiikkikerhotoimintaa, taito- ja taideaineiden merkitystä kouluilla sekä musiikkituntien vaikutusta oppilaiden musiikkiharrastuneisuuteen.

Teoriataustan olen koonnut aihetta käsittelevistä väitöskirjatutkimuksista, pro gradu -tutkielmista sekä Opetushallituksen laatimista asiakirjoista. Näiden pohjalta selvitän musiikinopetuksen mielekkyyttä oppilaiden näkökulmasta.

2.1 Musiikinopetus opetussuunnitelmissa peruskoulun luokilla 3–5

Peruskoulussa annettava opetus perustuu opetussuunnitelmiin, joita tehdään niin valtakunnallisesti, kunnallisesti ja koulukohtaisesti. Opetussuunnitelman perusteissa annetaan selvät ohjeet niistä seikoista, jotka kunnan ja koulun opetussuunnitelmissa on mainittava. Kunnan opetussuunnitelma laaditaan valtakunnan opetussuunnitelman pohjalta, ja koulukohtaiset opetussuunnitelmat perustuvat vuorostaan kuntakohtaisiin opetussuunnitelmiin. Joka oppiaineella on oma opetussuunnitelmansa. Opetussuunnitelmat uudistetaan tasaisin väliajoin. (Perusopetuksen opetussuunnitelmat perusteet 2004, 8–11, hakupäivä 23.11.2012)

Musiikkiaineen opetussuunnitelmassa esitetään normina, että opetuksen tehtävänä on auttaa oppilasta löytämään musiikin alueelta kiinnostuksen kohteensa sekä rohkaista oppilasta musiikilliseen toimintaan, antaa hänelle musiikillisen ilmaisun välineitä ja tukea hänen kokonaisvaltaista kasvuaan. Opetuksen tehtävänä on saattaa oppilas ymmärtämään, että musiikki on erilaista eri aikoina ja eri paikoissa. Erityisesti opetuksessa tulee ottaa huomioon, että musiikin ymmärtämisen perusteena ovat musisoinnin ja musiikin kuuntelun yhteydessä saadut merkitykselliset kokemukset. (Perusopetuksen opetussuunnitelmat perusteet 2004, 230, hakupäivä 23.11.2012.)

Musiikin opetuksen tulee myös antaa välineitä oppilaan oman musiikillisen identiteetin muodostumiseen prosessissa, jossa rakentuu arvostava ja utelias

suhtautuminen erilaisiin musiikkeihin. Musiikillisia taitoja kehitetään pitkäjänteisellä, kertaamiseen kehittyvällä harjoittelulla. Yhdessä musisoiminen kehittää sosiaalisia taitoja, kuten vastuullisuutta, rakentavaa kriittisyyttä sekä taidollisen ja kulttuurisen erilaisuuden hyväksymistä ja arvostamista. Oppilaan kokonaisvaltaisen ilmaisun kehittymistä tulee tukea myös etsimällä yhteyksiä muihin oppiaineisiin. Musiikin opetuksessa sovelletaan teknologian ja median tarjoamia mahdollisuuksia. (Perusopetuksen opetussuunnitelmat perusteet 2004, 230, hakupäivä 23.11.2012.)

Valtakunnallinen opetussuunnitelma on laadittu niin, että jokainen opettaja voi opettaa omien taitojensa ja tietojensa mukaan vapaasti. Opetussuunnitelmassa ei ole annettu mitään selkeitä ohjeita tuntien sisällöksi, eikä se edellytä minkään tietyn asian opettamista kaikissa suomalaisissa kouluissa. Jokainen kunta ja koulu saa päättää, mikä on keskeistä ja tärkeää.

Kuitenkin kunnan opetussuunnitelmaa laadittaessa voidaan päättää sellaisista asioista, jotka kaikille oppilaille opetetaan riippumatta siitä, mitä koulua nämä käyvät. Opetussuunnitelman perusteissa painotetaan musisoimista, tekemällä oppimista sekä oppilaan oman luovuuden kehittämistä musiikin avulla. Opetussuunnitelmassa vaaditaan myös hyvin varustettua musiikkiluokkaa, ja jos koululla ei ole siihen mahdollisuuksia niin myös liikuntasali käy hyvin. Se antaa paremmat mahdollisuudet myös musiikkiliikunnalle, joka tukee musiikillista itseilmaisua.

Nykyisen valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteet on laadittu yhtenäiselle perusopetukselle, joka ei tunne enää jakoa ala- ja yläasteeseen. Tämä tarkoittaa, että 1.–6 luokkien ja 7.–9 luokkien musiikkia opettavien opettajien on laadittava yhdessä musiikin kuntakohtainen opetussuunnitelma.

Jotta opetussuunnitelma voidaan laatia, on otettava seuraavat seikat huomioon: 1) Opetuksen toteutukseen liittyvät seikat, jotka sisältävät muun muassa oppimiskäsityksen, oppimisympäristön, toimintakulttuurin ja työtavat, 2) paikallinen tuntijako, miten musiikin pakolliset tunnit on jaettu eri luokka-asteille. 1.–4 luokilla musiikintunteja voi olla yksi tai useampi, ja lisäksi se voi kunnan päätöksellä olla jo näillä luokilla valinnaisaine pakollisten musiikin tuntien lisäksi sekä 3) aihekokonaisuudet, jotka pitää toteuttaa kaikissa kouluissa. (Perusopetuksen opetussuunnitelmat perusteet 2004, 230, hakupäivä 23.11.2012.)

2.2 Musiikin kunta- ja koulukohtainen opetussuunnitelma Kemissä

Alkaessani tehdä opinnäytetyötäni, huomasin, että koulujen opetussuunnitelmissa oli eroja. Esimerkiksi Kemissä ei kaikissa aineissa löytynyt lainkaan kuntakohtaista musiikin opetussuunnitelmaa, vaan musiikin opetussuunnitelma löytyi koulukohtaisena. Se oli ainakin kahdella koululla, joissa kyselyni tein, täysin sama. Kemissä ei siis ole musiikista kuntakohtaista opetussuunnitelmaa, vain kouluilla on omat koulukohtaiset opetussuunnitelmansa. Tai sitten se on unohtunut liittää kuntakohtaiseen opetussuunnitelmaan.

Koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan (Kivikon koulun opetussuunnitelma 2004 ja Sauvosaaren opetussuunnitelma 2006) on eritelty tarkasti musiikin osa-alueet ja niiden tavoitteet eri luokka-asteilla. Musiikin osa-alueita ovat laulaminen, soittaminen, kuuntelukasvatus ja musiikkiliikunta. Jokaisesta osa-alueesta on määritelty, mitä se on, ja siihen liittyvät aihealueet on käyty yksityiskohtaisesti läpi. Opetussuunnitelmassa on myös eritelty muita musiikin osa-alueita kuten rytmi/tempo, dynamiikka, melodia/harmonia, sointiväri ja muoto. Lisäksi opetussuunnitelmaan on lisätty musiikin kuuntelukasvatukseen sopivia teoksia.

Kyseisten koulujen opetussuunnitelmissa kerrotaan, että musiikinopetuksen tehtävänä on herättää oppilaissa pysyvä myönteinen kiinnostus musiikkiin sekä kasvattaa heistä musiikin käyttäjiä ja rohkaista oppilasta vapautuneeseen ilmaisuun. Musiikin opetuksessa laulamisen tulee tapahtua terveellä äänellä, ei imitoimalla klassista tai populaarista äänenmuodostusta. Musiikin sosiaalinen luonne tukee koulun kasvatustavoitteita; on opittava kuuntelemaan toisia ja puhaltamaan yhteen hiileen. Tärkeää on myös esitellä oppilaille erilaisia soittimia ja niiden mahdollisuuksia erilaisissa musiikkiyhteyksissä ja näin antaa oppilaille virikkeitä oman soittimensa valinnassa. Koulussa saadut kokemukset voivat ohjata osan oppilaista pysyvän harrastuksen tielle. Opetuksessa ohjataan myös oppilasta oikeisiin kuuntelutottumuksiin ja -asenteisiin sekä pyritään havainnollistamaan musiikin eri osa-alueita.

Vuosiluokkien 3–4 musiikin opetuksessa keskeistä on oppilaiden musiikillisen ilmaisun kehittäminen. Tavoitteina ovat oman äänenkäytön oppiminen sekä itseilmaisuus rytmien, laulujen, musiikkileikkien ja soittamisen avulla. Keskeisimpiä ainesisällöllisiä kohtia näillä

vuosiluokilla ovat 1) äänenkäytön harjoitus , 2) lauluharjoituksia, joilla pyritään puhtaaseen melodiaan, 3) yhteismusisointi ja soittoharjoitukset, joiden ideana on koordinaation kehitys, 4) rytmin, tempon, dynamiikan, melodian ja harmonian, sointiväriin ja muodon harjoittelu ja tutkiminen kuuntelun, soittamisen ja musiikkiliikunnan avulla sekä 5) tutustuminen laulu-, soitto- ja kuunteluohjelmistoon.

Viidennellä vuosiluokalla aletaan jo tutustua ulkomaalaiseen musiikkiin. Silloin tutustutaan muun muassa muiden maiden kansallislauluihin sekä kansanlauluihin. Sekä perehdytään myös suomalaisen tanssimusiikin lauluihin ja tyyliinlajeihin. Keskeisimpiä ainesisällöllisiä kohtia tällä vuosiluokalla ovat 1) äänenkäytön ja tulkinnan kehittäminen sekä helppojen kaksiaäänisten laulujen opettelu, 2) tutustuminen eri lyömäsoittimiin, niiden soittotekniikkaan ja eri säestysrytmeihin sekä kitaran peruslyönteihin plektralla, 3) syvennytään hieman rytmin, tempon, dynamiikan, melodian ja harmonian, sointiväriin ja muodon maailmaan sekä 4) tutustutaan lisää laulu-, soitto ja kuunteluohjelmistoon.

Koulukohtaisessa opetussuunnitelmassa arvioinnissa on otettava huomioon eri lähtökohdista ja valmiuksista ponnistavat oppilaat. Arviointi perustuu jatkuvaan seurantaan sekä opetuksen yhteydessä annettavaan suulliseen palautteeseen. Arvioinnissa on otettava huomioon kaikki musiikin osa-alueet, eli kirjallisten kokeiden lisäksi voidaan pitää myös laulu- ja soittokeiteita.

2.3 Koulun musiikkikerhotoiminta

Opetushallitus on vuonna 2011 tehnyt oppaan ja käsikirjan koskien koulun kerhotoimintaa (Rajala, Lappalainen ja Lassila 2011). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa tarkoitetaan koulun kerhotoiminnalla toimintaa, jonka järjestämisen periaatteet tulee kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan ja josta koulun tulee määrätä vuosittaisessa työsuunnitelmassaan. Siellä on myös määritelty koulun kerhotoiminnan tavoitteet: 1) kodin ja koulun kasvatustyön tukeminen, 2) lasten ja nuorten osallisuuden lisääminen, 3) mahdollisuuden antaminen sosiaalisten taitojen kehittämiseen ja yhteisöllisyyden kasvamiseen 4) mahdollisuuden antaminen onnistumisen ja osaamisen kokemukseen ja luovan toiminnan ja ajattelun kehittämiseen 5) lasten ja nuorten kannustaminen tuottamaan omaa kulttuuriaan 6) mahdollisuus oppilaan tuntemisen lisäämiseen ja 7)

harrastuneisuuden tukeminen ja myönteisten harrastusten edistäminen. (Rajala, Lappalainen ja Lassila 2011, 8–10.)

Opetushallitus on vuodesta 2008 alkaen ohjannut valtakunnallisesti Perusopetus paremmaksi (POP) -ohjelmaa, jossa kerhotoimintaa on kehitetty siitä asti. Kerhotoiminnalla on tavoitteena aiemmin mainittujen lisäksi edistää opettajien uusia valmiuksia ohjata oppilaita sekä kehittää ja monipuolistaa toimintaa.

Kerhotarjontaa on suunniteltu ja toteutettu sekä oppilaille että huoltajille suunnattujen kyselyiden pohjalta. Kyselyjen perusteella suosituimpia kerhoja ovat liikunta- ja urheilukerhot, musiikki, käsityö- ja askartelukerhot, kokki- ja kotitalouskerhot sekä ilmaisu- ja näytelmäkerhot. (Rajala, Lappalainen ja Lassila 2011, 8–10.)

Kerhotoiminta on ollut aiemmin vähäistä, mutta nyt kerhojen osallistumismäärät ovat nousseet ja kynnys tulla kerhoon on madaltunut. Syynä on muun muassa kerhojen toiminta kouluilla. Opiskelumotivaatio ja ryhmähenki on parantunut kerhojen vaikutuksesta ja kerhotoiminnalla on ollut hyvä vaikutus myös yhteiskunnan hyvinvointiin. Kerhotoiminnan kautta on onnistuttu löytämään harrastuksia lapsille, joilla ei ole aiemmin ollut omia harrastuksia ja siten se myös ennaltaehkäisee lasten ja nuorten syrjäytymistä. Koulujen kerhotoiminta myös parantaa opettaja-oppilas-suhdetta sekä aktivoi lapsia ja nuoria osallistumaan. Koulujen kerhotoiminta on siis monipuolista ja laadukasta vapaa-ajantoimintaa. (Rajala, Lappalainen ja Lassila 2011, 8–10.)

Tulevaisuudessa pyritään siihen, että kaikilla kouluilla olisi runsaasti erilaista kerho-, harrastus- ja vapaa-ajan toimintaa oppituntien ulkopuolella. Tämä hyödyttäisi sekä koulutyötä että perheiden arkea. Koulutyötä se hyödyttäisi sillä, että jokaisella koululaisella on mahdollisuus viettää aikaa ja oppia turvallisesti koulun arjessa varsinaisen lukujärjestyksen ulkopuolella. Kerhotoiminnan ei tarvitse aina olla koulussa tapahtuvaa, vaan se voi olla myös maksullista kerhotoimintaa. Esimerkiksi koululaiset voivat saada maksullista soitonopetusta musiikkiopistoilta koulun tiloissa iltapäivisin. Eräissä kouluissa on otettu käyttöön KouluNuokku, jossa koululaiset voivat odotella oman kerhon tai harrastustoiminnan alkua ja palata sinne niiden loputtua. (Rajala, Lappalainen ja Lassila 2011, 22.)

Syksyllä 2010 Kajaanissa eräässä koulussa aloitettiin Kajaanin musiikkiopiston kanssa musiikkikerho. Sen nimeksi tuli Soittimiin tutustuminen -kerho, ja se kokoontui musiikkiopiston tiloissa opiston opettajan ohjaamana. Kurssi oli suunnattu 1.–2. luokkalaisille ja keväällä 2011 oppilaat saivat halutessaan suorittaa opiston pääsykokeen kerhossa. Opettajan palkka korvattiin Opetushallituksen kerhotoiminnan valtionavustuksesta. (Rajala, Lappalainen ja Lassila 2011, 104.)

2.4 Taito- ja taideaineiden merkitys koulussa

Taito- ja taideaineisiin kuuluvat peruskoulussa musiikin lisäksi kuvataide, käsityö ja liikunta. Puurula (1992,95) määrittelee taidekasvatuksen eettisenä kasvatuksena pyrkien koko persoonallisuuden kasvatukseen. Se on perusluonteeltaan sosiaalista ja yhteiskunnallista. Hirsjärvi (1983, 183) taas määrittelee taidekasvatuksen olevan kulttuurin välittämistä oppilaille sekä heidän ohjaamistaan eri taiteenalojen omakohtaiseen tuntemukseen.

Luukkainen (2010) sanoo suomalaisen koulun yhdeksi vahvuudeksi laajan yleissivistyksen. Artikkelissaan hän pohtii taito- ja taideaineiden merkitystä, ja sen puolesta puhumista, mutta hän painottaa, ettei vähättele pohdinnassaan muiden aineiden merkitystä. Hän nostaa esiin kaksi tärkeää puolta taito- ja taideaineiden merkityksestä; käsillä tekemisen, joka harjaannuttaa oikeaa aivopuoliskoa sekä toisena luovuuden, joka taas harjaantuu samalla kun harjaannutetaan kädentaitoja. Artikkelissa painotetaan paljon käsillä tekemisen merkitystä, mutta kuitenkin Luukkainen ei yksinkertaista taito- ja taideaineiden opetusta niiden varaan. Hänen mielestään taito- ja taideaineiden opetukseen liittyy ”oikean” ja ”väärän” käsitteiden merkittävyys, jolloin on olemassa vain monia mielipiteitä, näkökulmia ja henkilökohtaisia kokemuksia.

Ruismäki (2009) kirjoittaa artikkelissaan taito- ja taideaineiden puolesta. Taidekasvattajat joutuvat puolustelemaan oikeuttaan opettaa taito- ja taideaineita sekä ovat huolestuneita mahdollisuudesta opettaa näitä aineita koulussa. Ruismäen mukaan huoli ei ole aiheeton. Ruismäki (2009) väittää Kurkelan todenneen osuvasti kulttuuri- ja taidekasvatuksen arvoista ja merkityksistä seuraavaa: kulttuuri- ja taidekasvatuksella voi olla merkittävä tehtävä, kun kasvatetaan yhteiskunnassa aktiivisesti toimivia, yhteistyökykyisiä ja

vastuuntuntoisia kansalaisia sekä ylipäättään kehitetään vireää, moniarvoista ja inhimillisiä arvoja kunnioittavaa Suomea.

Tässä artikkelissa Ruismäki (2008,2) tarkastelee lapsen ja nuoren oikeutta taito- ja taidekasvatukseen, joka hänen mukaansa toimivassa musiikillisessa toimintaympäristössä auttaa valmiuksien kasvua, jotka ovat arvokkaita sekä taiteelle, tieteelle, talouselämälle, yhteiskunnan kehitykselle että myös henkiselle hyvinvoinnille. Lapsen musiikillisessa oikeusturvajulistuksessa sanotaan lapsella olevan oikeus laulamiseen, soittamiseen ja musisoimiseen. Lapsen pitää saada löytää ympäröivät äänet, tutkia niitä sekä löytää hiljaisuuden merkitys sekä löytää laulun tunnelma. Lapsella pitää olla oikeus sepittää omia laulujaan ja ilmaista musiikkia liikkuen. Lapselle pitää välittää musisoimisen ilo ja riemu (Ruismäki 2008, 3).

Tornikoski ja Ylämäki (2009) pohtivat myös taito- ja taideaineiden merkitystä. He tutkivat, millainen asema näillä aineilla opetussuunnitelmassa on. He halusivat myös selvittää miten oppilaat suhtautuvat taito- ja taideaineisiin ja mitä ne oppilaille merkitsevät. He tekivät tutkimusta sekä ala- että yläkoululaisten kanssa lähettämällä heille kyselyn. Kyselystä selvisi, että oppilaat kokivat taito- ja taideaineet tärkeäksi osaksi koulunkäyntiä.

2.5 Koulun musiikkituntien vaikutus oppilaan musiikkiharrastuneisuuteen

Koulun musiikkitunneilla oppimisen tavoitteet ovat erilaiset kuin musiikin harrastuksessa. Koulussa tavoitteena on luoda oppilaalle terve suhde musiikkiin, antaa oppilaalle mahdollisuus kehittyä omien valmiuksiensa puitteissa ja tutustuttaa oppilas musiikin eri ilmaisukeinoihin. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 233.) Koulun ulkopuolella tapahtuvalla musiikin harrastamisella on pitkän tähtäimen tavoite, kuten vaikkapa oppia soittamaan. (Musiikin perusopetuksen perusteet 2002, 9–10.)

2.5.1 Musiikkiharrastus ja motivaatio koulun musiikkitunneilla

Kivikosken (2009, 53–55) mukaan musiikin harrastajat ovat selvästi motivoituneempia koulun musiikkitunneilla kuin musiikkia harrastamattomat. Hän tutkii siis oppilaiden motivaatiota musiikintunneilla, vertailee musiikkia harrastavia ja harrastamattomia oppilaita sekä koulun jälkeistä musiikkiharrastusta. Hänen kyselyssään, joka koski oppilaiden

motivaatiota musiikitunteja tai -opetusta kohtaan käy ilmi, että yli puolet vastanneista pitää musiikintunneista, eli he ovat motivoituneita. Kivikoski kertoo myös, että tuloksia laajemmin tutkimalla paljastuu, ettei musiikkia harrastavien ja harrastamattomien välillä ole motivaatiossa kuitenkaan radikaaleja eroja. Ainut yksityiskohta, joka erottaa oppilaat toisistaan, on varmuus, jolla musiikkia harrastavat vastaavat kysymyksiin: he ovat vastauksissa joko “täysin eri mieltä” tai “ihan samaa mieltä”.

Musiikkia harrastavat oppilaat olivat Kivikosken (57, 62–65) tutkimuksessa myös hyvin yksimielisiä siitä, että koulun musiikkijuhlissa on kiva esiintyä. Kivikoski kertoo, että hajonta musiikkia harrastamattomien välillä oli hyvin suuri ja oppilaat olivat erimielisiä. Kysymyksessä, miksi vastaajat harrastavat musiikkia, paljon kannatusta sai soittotaidon saaminen ja harrastuksen mukavuus. Tärkein syy, miksi oppilaat harrastavat musiikkia, oli mm. soitonopettajan ja soittokappaleiden mukavuus.

Kivikoski (2009, 73–74) kertoo, että vaikka musiikinharrastajat ovat motivoituneempia koulun musiikintunneilla kuin musiikkia harrastamattomat, silti vain puolet harrastajista mainitsi musiikin yhdeksi lempiaineistaan. Tutkimustulokset viittaavat Kivikosken mukaan siihen, että koulutunneilla on olemassa kaikki edellytykset hyvän motivaation synnylle. Koulutunneilla opetettava teoria saa hyvin harvoin kannatusta oppilaiden keskuudessa, mutta toisaalta vaikutusta siihen on myös sillä, miten musiikinteoria ja -historia oppilaille opetetaan. Kivikoski painottaa, ettei pelkästään teorian opiskelun mahdollinen tylsyys yksin selitä sitä, miksi musiikki hänen tutkimuksensa mukaan on niin epäsuosittu aine.

2.5.2 Musiikinharrastajaksi koulun musiikintunneilta?

Auli Oksanen (2007, 2) tutki, motivoivatko koulun musiikintunnit oppilaan musiikin harrastamisen aloittamiseen. Hän teki kyselyn aiheesta opettajille ja oppilaille.

Opettajien mielestä musiikinharrastajat yleisesti ottaen erottuvat selvästi musiikintunneilla. He osallistuvat innokkaasti tuntien toimintaan ja toimivat lisäpiristeenä muulle ryhmälle. Opettajien mukaan musiikinharrastajat ovat todella kiinnostuneita kaikesta musiikkiin liittyvästä, ja suurin osa lukion musiikin valinnaiskurssin osallistujista on nimenomaan musiikkia vapaa-aikanaan harrastavia oppilaita.

Koulun juhlien musiikkiesityksiin opettajat kertovat musiikin harrastajien olevan korvaamaton esiintyjäjoukko. Kuitenkaan kaikki harrastajat eivät halua esiintyä, eikä heitä siihen kouluilla pakoteta. Opettajat ovat sitä mieltä, että juhlissa esiintyminen on oppilaista

yleensä positiivista, kannustavaa, kiinnostavaa ja myös kokemuksena miellyttävä. (Oksanen 2007, 43.)

Musiikkituntien sisältö on suurilta osin yhdessä musisointia, laulamista ja musiikkitietoa. Tietysti kokeet kuuluvat tärkeänä osana opetettavaan aineeseen. Eräs vastanneista opettajista kertoo, että hän haluaa jokaisesta tunnista muodostuvan oppilaille mukavan kokemuksen, ja että kaikilla tunneilla opittaisiin uutta musiikista tai musisoinnista. Hän kertoo, että musiikintunnit kiinnostavat myös sellaisia oppilaita, joille koulussa opiskelu on vaikeaa.

Toisen vastanneen opettajan mielestä tärkein musiikintunnin tavoite on musiikin ilon kokeminen ja mahdollisen musiikkiharrastuksen löytäminen. Kolmas vastannut opettaja haluaa, että musiikintunneilla jokainen oppilas voisi kehittyä omasta tasostaan ja lähtökohdastaan eteenpäin. (Oksanen 2007, 47–49.)

Opettajat kertovat kannustavansa oppilaitaan musiikin harrastuksen pariin enemmän ja vähemmän tietoisesti. He kertovat oppilailleen kuorolaulumahdollisuuksista, kannustavat heitä musiikkiharrastuksen pariin tietoisesti ja rohkaisevat heitä kuuntelemaan erilaisia musiikkityylejä. Opettajat käyvät lukiolaisten kanssa sinfoniaorkesterin konserteissa. He pyrkivät myös antamaan yhteystietoja niille oppilaille, jotka kyselevät soiton ja laulun opiskelumahdollisuuksista. (Oksanen 2007, 54–55.)

Oksanen (2007, 56, 60) teetti oppilaskyselynsä samoilla kouluilla, joista opettajatkin olivat kyselyyn vastanneet. Kahdelta koululta vastanneita oli 31 molemmista ja kolmannesta koulusta vastanneita oli 38, yhteensä 100 oppilasta. Kysymyksessä *Oppilaiden lempiaineet ja musiikin valinnan syyt*, olivat kolmen eri koulun oppilaiden perustelut valinnaisaineen valinnan syiksi pääosin samanlaisia. Kahdessa koulussa joka neljäs oppilas vastasi pitävänsä musiikin opetuksesta, kun taas kolmannessa koulussa se oli kolmasosan mielestä tärkeä syy musiikin valinnalle. Ensimmäisen koulun oppilaille soittaminen oli tärkeintä ja kahdessa muussa koulussa joka kuudes piti sitä tärkeänä musiikin valinnan syynä.

Musiikin harrastajia näiden kolmen koulun valinnaisryhmistä oli kolme neljäsosaa. Ensimmäisellä koululla musiikkia harrasti 78 %, toisella koululla 79 % ja kolmannella 68 % oppilaista. (Oksanen 2007, 64.)

Kysymyksessä *Koulun musiikinopetus musiikkiharrastukseen kannustajana*, kävi ilmi, että

oppilaat kokivat koulun musiikkituntien kannustaneen heitä eri tavoin musiikin harrastuksen pariin. Oppilaista kolme neljäsosaa koki koulun musiikinopetuksen kannustaneen musiikin harrastukseen positiivisesti, kun taas viidesosaa oppilaista se ei ollut kannustanut mitenkään. Joka viidennelle koulun musiikinopetus lisäsi innostusta, jolloin oppilaan teki mieli soittaa, laulaa ja harjoitella myös kotona. Melkein puolet oppilaista mainitsi, että koulun musiikintunneilta sai uusia näkökulmia ja vinkkejä esimerkiksi omille soittotunneille ja omaan soittoonsa ja että musiikinopetus oli innostanut uuden soittimen ostoon ja sen soiton opetteluun. (Oksanen 2007, 71.)

Muita kannustavia asioita koulun musiikinopetuksessa olivat uuden oppiminen, kappaleet, opettajan kannustus ja yleinen positiivinen vaikutus. Kyselystä käy ilmi, että koulun musiikinopetus oli saanut oppilaista osan miettimään musiikkiharrastuksen aloittamista, kannustanut esiintymään ja antanut rohkeutta mm. tehdä virheitä toisten edessä. Vastauksista löytyi kuitenkin mainintoja, että aluksi koulun musiikinopetus vaikutti harrastamiseen positiivisesti ja myöhemmin negatiivisesti. Tämä siitä syystä, että oppilasryhmä ei ole motivoitunut ja koulusta ei tule riittävästi vaikutteita. (Oksanen 2007, 71.)

2.5.3 Musiikin harrastaminen ja lasten henkinen kehitys

Aho (2013) referoi saksalaista tutkimusta Musiikin harrastaminen ja lasten henkinen kehitys, jonka on tehnyt saksalainen musiikkitieteilijä Hans Günther Bastian työryhmineen. Se on tehty 1990-luvun lopussa Berliinissä, ja on tuloksiltaan käännteentekevä tutkimus musiikin harrastamisen vaikutuksesta lasten henkiseen kehitykseen.

Tutkimus tehtiin viiteen berliiniläiseen peruskouluun, joissa musiikintunteja oli viikossa kaksi. Tunnit koostuivat jonkun instrumentin opiskelusta sekä yhteissoitosta ja laulusta. Tutkimus kesti kuusi vuotta, eli vuodet 1992–1998. Kouluille laadittiin vuonna 1991 musiikkipainotteinen opetusohjelma, jota alettiin toteuttaa seuraavana vuonna. Se alkoi jo ensimmäiseltä luokalta ja oppilaat olivat tutkimusta aloitettaessa siis 6–7-vuotiaita lapsia. Tutkimusjakson päättyessä lapset olivat jo 12-vuotiaita. Tutkimuksessa käytettiin vertailuryhmänä kahta berliiniläistä peruskoulua, joissa noudatettiin normaalia saksalaista oppijärjestelmää, johon kuului tunnin verran viikossa musiikkia. (Aho, 2013, hakupäivä

27.3.2013.)

Tutkimustulokset olivat monilta osin loistavat. Soittoharrastuksen positiivinen vaikutus näkyy erityisen selvänä lasten sosiaalisen kyvykkyyden kehittymisessä. Tutkimusryhmän luokassa oli ensimmäisinä vuosina lapsia, jotka suhtautuivat torjuvasti yhteen tai useampiin luokkatovereista, mutta tämä torjuva asenne koulukavereihin väheni tasaisesti koko tutkimusjakson ajan. Vastaavasti vertailuryhmän lasten keskuudessa sellaisten lasten osuus, joita ei hyväksytty joukkoon, pysyi tutkimusjakson aikana tasaisesti muuttumattomana. (Aho, 2013, hakupäivä 27.3.2013.)

Musisointi ja yhteissoitto näyttävät kehittävän suuresti lasten sosiaalisia taitoja. Se vähensi lasten aggressioita ja hallitsemattomia aggression purkauksia. Soittaville lapsille kehittyi kypsempi sosiaalinen arvostelukyky ja he pystyivät ottamaan paremmin opikseen kokemuksistaan. Näistä lapsista tuli myös suvaitsevampia, ja he pystyivät selviytymään paremmin arkipäivän eri ristiriitaisista tilanteista. (Aho, 2013, hakupäivä 27.3.2013.)

Soitonopiskelulla on myös mullistavat vaikutukset älykkyyden kehittymiseen. Tutkimusryhmällä todettiin selvä syy-yhteys soittoharrastuksen ja älykkyyden kehityksen välillä jo ensimmäisellä luokalla. Mitä pidemmälle soittoharrastus eteni, sitä enemmän kohosi samalla yleinen älykkyydosamäärä. (Aho, 2013, hakupäivä 27.3.2013.)

Bastianin mukaan hänen tutkimuksensa yksi merkittävimmistä tuloksista on sosiaalisesti torjuttujen ja syrjäytyneiden lasten hyöty laajennetusta musiikinopetuksesta. Musiikki, soittaminen ja musiikkikasvatus voivat parantaa heikoimpien henkis-sosiaalisten lähtökohtien saaneiden lasten kykyä pärjätä yhteiskunnassa ja auttaa heitä kasvamaan tasapainoisiksi aikuisiksi. Laajennettu musiikinopetus kehittää lasten keskittymiskykyä, se vaikuttaa suoraan lasten luovuuteen ja antaa hyvät eväät sille, että heistä kasvaa idearikkaita ja ennakkoluulottomia aikuisia. (Aho, 2013, hakupäivä 27.3.2013.)

Aho (2013) esittää, että ne koululaiset, jotka soittivat jotain soitinta, olivat kaikilla alueilla etevämpiä musiikkia harrastamattomiin nähden tutkimuksen lopulla. Soittaminen ja yhteissoitto paransivat merkittävästi sosiaalisia kykyjä ja vähensivät koulukiusaamista; ne nostivat oppimis- ja suoritusmotivaatiota, ne lisäsivät yleistä älykkyydosamäärää, ne kehittivät keskittymiskykyä, paransivat luovuutta, kehittivät emotionaalista herkkyyttä ja

emotionaalista vastaanottokykyä, vähensivät lasten ahdistus- ja pelkotiloja ja paransivat oppimistuloksia kaikissa muissakin oppiaineissa. (Aho, 2013, hakupäivä 27.3.2013.)

Lasten soittoharrastuksia ei kuitenkaan pidä perustella sillä, että soittaminen voi kohottaa älykkyyttä ja parantaa koulumenestystä. Älykkyydosamäärämittari ei kerro paljonkaan ihmisen todellisesta fiksuudesta, se ei esimerkiksi ilmaise mitään henkisestä omintakeisuudesta, joustavuudesta, idearikkaudesta, sosiaalisesta kyvykkyydestä tai emotionaalisesta herkkyydestä, joihin musiikin harrastaminen näyttää vaikuttavan positiivisesti. Aho lisää, että musiikkia harrastamattomista lapsista voi tulla sosiaalisesti yhtä kyvykkäitä, älykkäitä ja luovasti ajattelevia aikuisia. Musisointi vain näyttää nopeuttavan ja aikaistavan tätä kehitystä. (Aho, 2013, hakupäivä 27.3.2013.)

3 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

Tämän tutkimuksen tavoitteena on kyselytutkimuksen perusteella selvittää kolmas-, neljäs- ja viidesluokkalaisten musiikkituntien mielekkyyttä. Pyrin selvittämään, millaista musiikki heidän mielestään kouluaineena on, ja innostaako se heitä harrastamaan musiikkia vapaa-aikanaan.

3.1 Aineiston keruu

Tutkimusaineisto kerättiin kahdesta Kemin peruskoulusta. Molemmat koulut ovat alakouluja, jotka sijaitsevat toistensa läheisyydessä. Lähikouluperiaatteen mukaan oppilaat tulevat omiin lähikouluihinsa, jonka oppilaiksi he asuinpaikkansa perusteella kuuluvat.

Aineisto kerättiin joulukuussa 2012 ja tammikuussa 2013 sähköisellä internetissä olevalla kyselylomakkeella (Liite 1). Kysely tehtiin yhteensä kahdelletoista luokalle, koska jokaista luokkaa oli kummassakin koulussa A- ja B-ryhmä. Kyselyn toteutettiin toisella koululla annetun ohjeistuksen mukaan luokanopettajan toimesta ja toisella koululla kävin itse yhden päivän aikana teettämässä kyselyn oppilaille.

3.2 Tutkimusmenetelmä ja aineiston analysointi

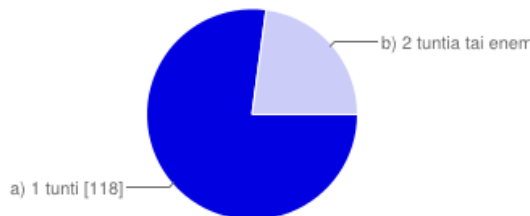
Aineisto kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella, jossa oli yhdeksän monivalintakysymystä liittyen musiikkituntien sisältöön, kuten esimerkiksi soittimien soittoon ja mielekkyyteen.

Kysely tehtiin Google Drive -ohjelmalla, joka antaa suoran yhteenvedon kyselyn vastauksista. Kun tein itse kyselyä Google Drivella, se teki samalla toisen linkin taakse Microsoft Excelin näköisen taulukon vastauksista. Taulukosta saa valittua lomakevalikon kohdalta yhteenvedon vastauksista, jolloin se antaa vastaukset prosentteina. Tämä antaa mahdollisuuden saada toisiinsa nähden vertailukelpoiset luvut.

4 TULOSTEN ESITTELY

4.1 Musiikinopetuksen määrä ja oppilaiden mielipide siitä

1. Kuinka monta tuntia viikossa sinulla on musiikkia?

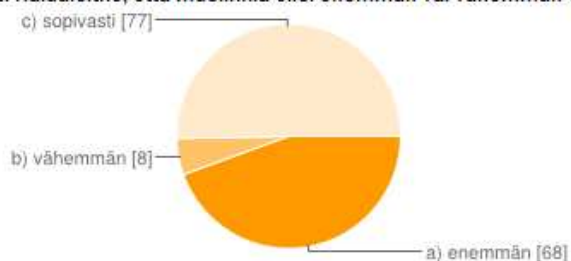

Vastaus	Määrä	Prosentti
a) 1 tunti	118	77%
b) 2 tuntia tai enemmän	35	23%

KUVIO 1. Musiikintuntien määrä.

Ensimmäinen kysymys käsitteli musiikin viikotuntimäärää. 154:stä vastanneesta oppilaasta 77 prosentilla on yksi tunti musiikkia viikossa ja 23 prosentilla on kaksi tuntia tai enemmän musiikkia viikossa.

2. Haluaisitko, että musiikkia olisi enemmän vai vähemmän vai onko sitä sopivasti?

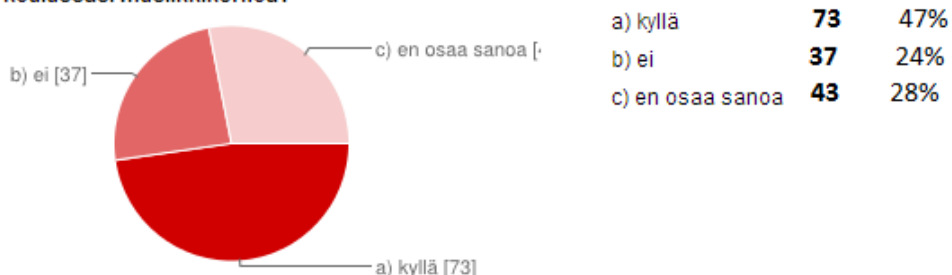
Vastaus	Määrä	Prosentti
a) enemmän	68	44%
b) vähemmän	8	5%
c) sopivasti	77	50%

KUVIO 2. Musiikkituntien määrä oppilaiden mielestä.

Toinen kysymys käsitteli musiikkituntien riittävyttä tai vähyyttä. 44 prosenttia vastanneista oppilaista haluaisi että musiikkia olisi enemmän. 5 prosenttia haluaisi, että musiikkia olisi vähemmän. 50 prosenttia oppilaista on sitä mieltä, että musiikkia on sopivasti.

4.2 Koulujen musiikkikerhot

3. Onko koulussasi musiikkikerhoa?

KUVIO 3. Musiikkikerhotoiminta.

Kolmas kysymys käsitteli koulujen musiikkikerhotoimintaa. 47 prosenttia oppilaista tiesi, että heidän koulussaan on musiikkikerho. 24 prosenttia vastasi, että heidän koulussaan ei ole musiikkikerhoa ja 28 prosenttia ei osannut sanoa, onko heidän koulussaan musiikkikerhoa. Tämä voi johtua siitä, että kouluissa musiikkikerhot toimivat jollain toisella nimellä.

4.3 Oppituntien sisältö

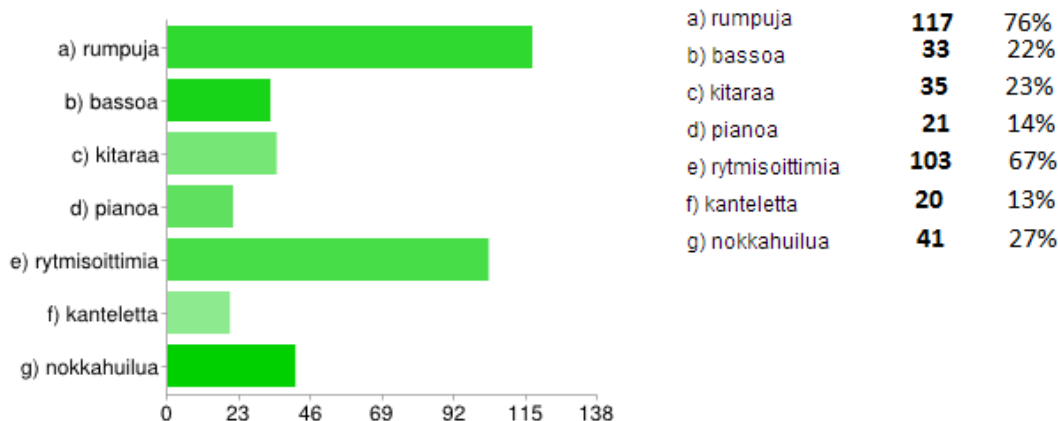
4. Opetetaanko musiikin tunneilla tarpeeksi soittoa?

KUVIO 4. Musiikkituntien sisältöä.

Neljäs ja viides kysymys käsittelivät oppituntien sisältöä. Neljänteen kysymykseen 77 prosenttia oppilaista vastasi, että heidän mielestään musiikintunneilla opetetaan tarpeeksi soittoa. 23 prosentin mielestä tunneilla ei opeteta soittoa tarpeeksi.

5. Mitä soittimia olet soittanut musiikin tunneilla?

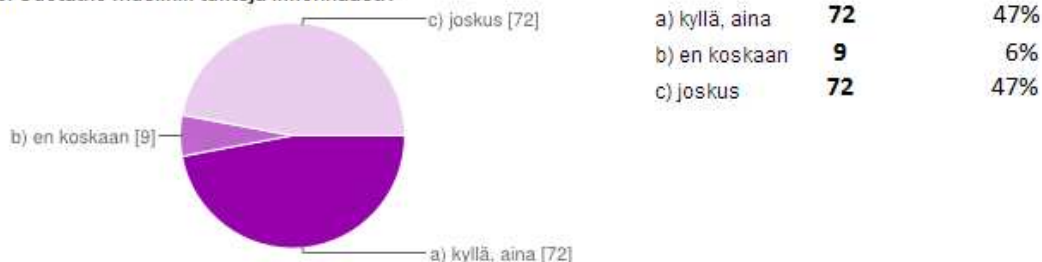

KUVIO 5. Musiikkituntien soittimia.

Viidenteen kysymykseen oppilaat saivat valita useamman vaihtoehdon, siksi vastauksia on enemmän kuin vastaajia. Kysymys oli, mitä kaikkia soittimia oppilaat ovat musiikin tunneilla soittaneet. 76 prosenttia oppilaista on soittanut rumpuja, 22 prosenttia bassoa, 23 prosenttia kitaraa, 14 prosenttia pianoa, 67 prosenttia rytmisoittimia, 13 prosenttia kanteletta ja 27 prosenttia nokkahuilua.

4.4 Musiikkituntien ja esiintymisen mielekkyys

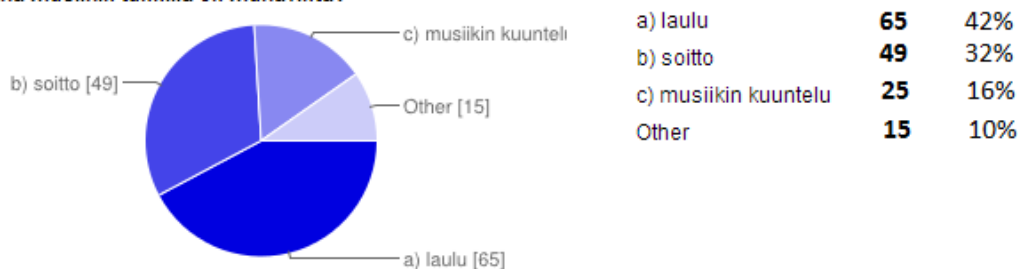
6. Odotatko musiikin tunteja innokkaasti?

KUVIO 6. Musiikkituntien odottaminen.

Kysymyksessä kuusi kysyttiin oppilailta, odottavatko he innokkaasti musiikintunteja. 47 prosenttia vastasi kyllä, aina. 47 prosenttia vastasi joskus ja vain 6 prosenttia vastasi, ettei koskaan odota musiikintunteja innokkaasti.

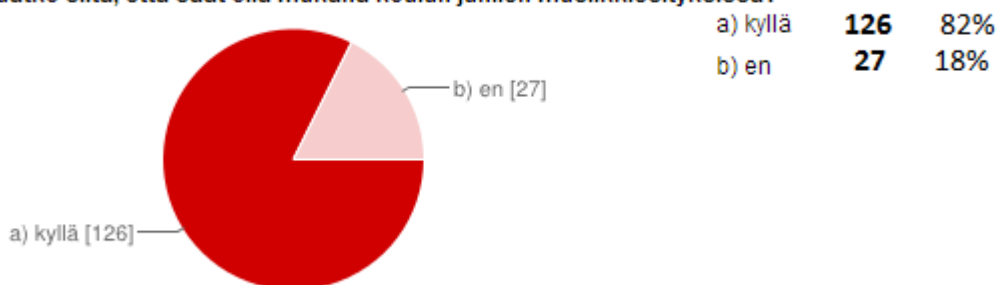
7. Mikä musiikin tunnilla on mukavinta?

KUVIO 7. Musiikkituntien mielekkyys.

Kysymyksessä seitsemän oppilaiden piti vastata, mikä musiikintunnilla on mukavinta. 42 prosenttia vastasi laulu, 32 prosenttia vastasi soitto, 16 prosenttia vastasi musiikin kuuntelu ja 10 prosenttia vastasi muu. Tähän kysymykseen olisi pitänyt laittaa avoin vaihtoehto, jotta oppilaat olisivat voineet kertoa, mitä se muu mukava musiikintunneilla on.

9. Pidätkö siitä, että saat olla mukana koulun juhlien musiikkiesityksissä?

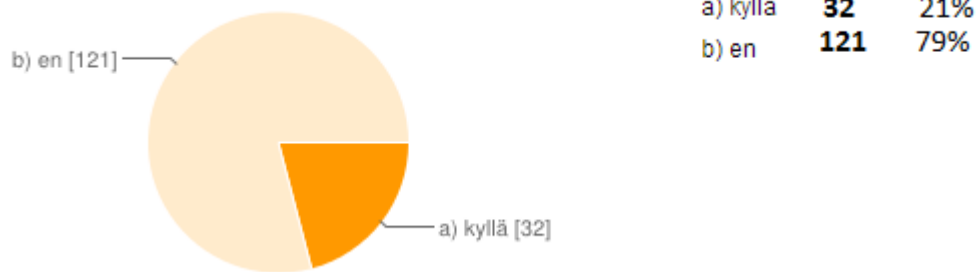

KUVIO 8. Esiintymisen mielekkyys.

Viimeisenä kysymyksenä oppilailla oli koulujen musiikkiesitykset. On mukava huomata, että 154:stä oppilaasta 82 prosenttia pitää siitä, että saa olla mukana koulun juhlien musiikkiesityksissä. Vain 18 prosenttia oppilaista ei pitänyt esiintymisistä.

4.5 Vapaa-ajan musiikin harrastamisen määrä

8. Käytkö soittotunneilla vapaa-aikanasi?

KUVIO 9. Vapaa-ajan musiikkiharrastus.

Kahdeksas kysymys oppilailla oli musiikin harrastaminen vapaa-ajalla. 21 prosenttia käy soittotunneilla vapaa-aikana ja 79 prosenttia ei käy. Olisin voinut kysyä tässä muusta vapaa-ajan soittoharrastuksesta, vaikka oppilas ei kävisikään soittotunneilla.

5 TUTKIMUKSEN YHTEENVETO JA POHDINTA

Johdantokappaleessa asetin tälle tutkimukselle kolme tärkeintä kysymystä; ovatko musiikintunnit oppilaille piinaa vai piristystä; innoittavatko koulun musiikintunnit oppilaita harrastamaan musiikkia vapaa-aikanaan ja saavatko musiikkia harrastamattomat lapset innostusta musiikintunneista musiikin harrastuksen aloittamiseen. Uskon tässä tutkimuksessa saaneeni vastaukset näihin kysymyksiin.

Kuten tuloksista käy ilmi, musiikintunnit ovat oppilaille mielekkäitä. Musiikkitunnit ja -esitykset ovat oppilaille tärkeä osa koulun piristävää toimintaa. Opetus on monipuolista. Melodiasoittimet kuten piano ja viulu ovat vaikeita, jos musiikintunteja on vähän, mutta vähäisillä tuntimäärillä rytmisoittimilla saa jo enemmän osaamisen iloa oppilaille. Rytmisoittimet ovat lisäksi halpoja ja niitä voi tehdä jopa itsekin. Rytmisoittimet ovat suosittuja, koska niitä voi kuka tahansa paukutella ja kokea musiikin tekemisen iloa yhdessä muiden kanssa.

Kyselyn tehneet oppilaat olivat tavallisia lapsia lähikouluista, joista vain viidesosa kävi soittotunneilla vapaa-aikanaan. Se, että ei käy musiikintunneilla ei tarkoita sitä, ettei voisi harrastaa musiikkia vapaa-aikanaan. Kysymyksessä seitsemän *Mikä musiikintunneilla on mukavinta?*, oli vastausvaihtoehdoissa laulun, soiton ja musiikin kuuntelu lisäksi muu vastausvaihtoehto. Näin jälkeempäin harmittelin sitä, että olisi ollut mukava tietää, mitä se muu oli. Kuitenkin 10 % vastanneista oli valinnut sen vastaukseksen, mutta koska en laittanut kenttää, johon olisi saanut selittää, mitä se muu on, emme saa nyt sitä tietää.

Itse olin hämmästynyt siitä, kuinka vähän kyselyyn vastanneista oppilaista kävi soittotunneilla koulun ulkopuolella. Muistan omalta alakoulujalta, että suurin osa koulumme oppilaista osallistui musiikkikerhotoimintaan; lauloi kuorossa tai kävi bändikerhossa. Se yleensä myös motivoi heitä käymään kaupunkimme musiikkiopistossa tai työväenopistossa instrumenttitunneilla. Tämän kyselyn vastanneista 154:stä oppilaasta vain 32 käy soittotunneilla vapaa-aikanaan. Olisin voinut tehdä tähän jatkokysymyksen, jossa olisin kysynyt syytä siihen, miksi oppilaat eivät käyneet soittotunneilla. Minua jäi mietityttämään, miksi musiikkiharrastus on laskenut suosiotaan näin paljon, mutta sen selittäminen vaatii jo uuden tutkimuksen.

Olisin voinut käydä seuraamassa musiikintunteja kyseisillä kouluilla. Silloin olisin voinut kiinnittää huomiota tuntien ilmapiiriin, nähnyt oppilaiden ilmeet ja eleet, innostuksen ja toisaalta myös vetäytymisen. Tutkimusta voisi syventää ja laajentaa siihen, kuinka oppilaita voisi motivoida, jopa niitä hiljaisimpia ja ujoimpia.

Oppilaiden innostukseen vaikuttaa myös opettajan ammattitaito. Yleensä musiikkia opettaa alakouluissa luokanopettaja, joka on tehnyt opintoihin liittyen kolmen opintopisteen pakollisen kurssin musiikista. Musiikkia pitäisi mielestäni opettaa jo alaluokilla siihen erikoistunut opettaja, joka on itse kiinnostunut musiikinopetuksesta ja kokee sen mielekkääksi. Ammattitaitoinen opettaja pystyy näin siirtämään oman innostuksensa oppilaisiin. Oppilaat voisivat silloin saada mahdollisesti innostuksen alkaa harrastaa musiikkia myös koulun ulkopuolella.

Näytin tutkimukseen osallistuneille opettajille kyselyn tulokset. He kokivat voimaantuvansa siitä, että oppilaat pitävät musiikista. Tällä perusteella musiikkia pitäisi myös lisätä kouluissa, ja musiikkivälineitä kannattaisi hankkia lisää, koska ne virkistävät oppilaiden koulupäiviä. Kuten jo aiemmin mainitsin, rytmisoittimia on myös halpa ja helppo tehdä itse. Siitäkin voisi tehdä osan musiikkitunteja, kun opetellaan yhdessä tekemään rytmisoittimia. Lapsilla tulisi varmasti myös omia ideoita, miten niitä voisi tehdä.

Yllätyin kyselyn tuloksissa siitä, kuinka moni oppilaista ei tiennyt tai ei osannut sanoa, onko heidän koulussaan musiikkikerhotoimintaa. Mielestäni musiikkikerhotoimintaa voisi lisätä kouluilla. Sen pitäisi olla lapsille mukava ja hauska paikka, mihin mennä koulupäivän jälkeen. Musiikkikerhossa voisi opettaa lapsille musiikin lisäksi myös esiintymistä, ja varmistaa että jokainen pääsee useamman kerran vuodessa esiintymään. Olisi suotavaa, että oppilaat saisivat käydä esiintymässä muuallakin kuin koulun juhlissa. Esiintymistaito on tulevaisuuden taito. Musiikki ja luova taide tuovat itsetuntoa, siinä oppii itsestään ja saa tehdä ryhmässä töitä muiden kanssa. Musiikki antaa yhteistä iloa.

Lopputuloksena kyselystä ilmeni se, että koulun musiikkitunnit ei vaikuta paljoakaan musiikin harrastuneisuuteen. Musiikista kyllä pidetään oppiaineena, mutta sitä kannattaisi vielä kehittää. Myös musiikin tuntimäärää pitäisi lisätä, eikä vähentää. Musiikki tuo piristystä oppilaiden arkeen. Sama määrä oppilaita vastasi odottavansa musiikin tunteja innokkaasti aina tai joskus, vain pieni määrä ei koskaan odottanut innolla musiikintunteja.

Opinnäytetyöni myötä jäin miettimään, miten taito- ja taideaineiden, erityisesti musiikin, tuntimäärää saisi nostettua? Kuten Bastianinkin (Aho, 2013) tutkimuksesta käy ilmi, musiikki kehitti lasta niin monella eri saralla ja jopa nosti älykkyyssosamäärää. Toivon, että kouluissa musiikinopettajat alkaisivat kehittää musiikkikerhotoimintaa ja näin ehkä saisivat musiikille jalkaa oven väliin, jotta se pysyisi aina yhtenä pakollisena oppiaineena koulussa. Olisi harmillista, jos siitä tulisi valinnainen aine jo alakoulussa.

Onnistuin siinä, että sain asiallista ja samankaltaista tietoa. Iloitsen myös siitä, että musiikki ei ole oppilaiden mielestä piinaa. Onnistuin myös lomakkeen teossa Google Drive -ohjelmalla ja sain sen toimimaan haluamallani tavalla.

Tutkimusaiheeni syventäviä ja uusia kysymyksiä esittelin jo aiemmassa, mutta aihetta voisi jatkaa selvittämällä koulujen musiikkiluokkien välinetasoa ja oppikirjoja. Tutkimukseen voi sisällyttää myös musiikkia opettavien luokanopettajien koulutuksesta sekä lisäkoulutuksen tarpeesta.

LÄHTEET

Aho, K. 2013. Musiikki edesauttaa henkistä kehitystä. Jyväskylän Yliopiston Koulutuksen Tutkimuslaitoksen Peda Net -kouluverkkosivut. Hakupäivä 27.3.2013.

http://peda.net/veraja/piesko/pietarin_somalainen_musiikki-instituutti/tutkimustietoa.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S. (toim.) (1983). Kasvatustieteen käsitteistö. Keuruu: Otava.

Kemin kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma 2005. Osoitteessa <http://www.kemi.fi/sivistyspalvelukeskus/perusopetus/asiakirjat/OPS052008.pdf>, luettu 26.1.2013.

Kivikon koulun opetussuunnitelma 2004. http://www.kemi.fi/kivikon_koulu/sivusto_1/ops.pdf, luettu 26.1.2013.

Kivikoski, L. 2005. Musiikiharrastus ja motivaatio koulun musiikintunneilla. Pro gradu – tutkielma. Jyväskylän yliopisto. (https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/9893/URN_NBN_fi_jyu-2005446.pdf?sequence=1, luettu 29.3. 2013.)

Kurkela, K. 2006. Musiikin arvoista. Suomen musiikkineuvoston musiikkipoliittinen ohjelma 1/2006.

Luukkainen, O. 2010. Taito- ja taideaineet turvaavat yleissivistystä. (<http://olliluukkainen.opetus.net/2010/03/18/taito-ja-taideaineet-turvaavat-yleissivistysta/>, luettu 22.2.2013.)

Oksanen, A. 2007. Musiikin harrastajaksi koulun musiikintunneilta? Pro gradu – tutkielma. Jyväskylän yliopisto. (https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/9947/URN_NBN_fi_jyu-2007228.pdf?sequence=1, luettu 23.1.2013.)

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Opetushallitus. Osoitteessa www.oph.fi.

Puurula, A. (1992). Ei koulua vaan elämää varten. Ajatuksia taide- ja taitokasvatuksen asemasta koulussa. Helsingin yliopisto. Tutkimuksia 103. Helsinki: Yliopistopaino.

Rajala, R., Lappalainen, S., Lassila, L., 2011. Kerhot hyrräämään – näkökulmia ja malleja koulun kerhotoiminnan vakiinnuttamiseen. Opetushallitus. (http://www.oph.fi/download/135198_Kerhot_hyrraamaan.pdf, 13.3.2013.)

Ruismäki, H. 2008. Lapsen oikeus hyvään taito- ja taidekasvatukseen monikulttuurisessa ympäristössä. (<http://www.mv.helsinki.fi/home/hruismak/materiaalipankki/Lapsen%20oikeus.pdf>, luettu 13.3.2013.)

Sauvosaaren koulun opetussuunnitelma 2006. <http://www.kemi.fi/Sivistyspalvelukeskus/perusopetus/asiakirjat/OPS052008.pdf>, 26.1.2013.

Tornikoski, R., Ylämäki, E., 2009. Taito- ja taideaineet – perusopetuksen laiminlyöty mahdollisuus? Pro gradu –tutkielma. Tampereen yliopisto. (<http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu03518.pdf>, luettu 13.3.2013.)

Musiikin opetus peruskoulussa - piinaa vai piristystä

*Pakollinen

1. Kuinka monta tuntia viikossa sinulla on musiikkia? *

- a) 1 tunti
- b) 2 tuntia tai enemmän

2. Haluaisitko, että musiikkia olisi enemmän vai vähemmän vai onko sitä sopivasti? *

- a) enemmän
- b) vähemmän
- c) sopivasti

3. Onko koulussasi musiikkikerhoa? *

- a) kyllä
- b) ei
- c) en osaa sanoa

4. Opetetaanko musiikin tunneilla tarpeeksi soittoa? *

- a) kyllä
- b) ei

5. Mitä soittimia olet soittanut musiikin tunneilla? *

- a) rumpuja
- b) bassoa
- c) kitaraa
- d) pianoa
- e) rytmisoittimia
- f) kanteletta
- g) nokkahuilua

6. Odotatko musiikin tunteja innokkaasti? *

- a) kyllä, aina
- b) en koskaan
- c) joskus

7. Mikä musiikin tunnilla on mukavinta? *

- a) laulu
 - b) soitto
 - c) musiikin kuuntelu
- Muu:

8. Käytkö soittotunneilla vapaa-aikanasi? *

- a) kyllä
- b) en

9. Pidätkö siitä, että saat olla mukana koulun juhlien musiikkiesityksissä? *

- a) kyllä
- b) en